

Ärende: VN/4142/2020

Utredning om en rättshjälps- och intressebevakningsmyndighet

Lausunnonantajan lausunto

1. Understöder ni inrättandet av en rättshjälps- och intressebevakningsmyndighet och slopandet av de nuvarande rättshjälps- och intressebevakningsdistrikten?

-

2. Hur tror ni att inrättandet av en rättshjälps- och intressebevakningsmyndighet och slopandet av distriktsorganisationen påverkar det lokala, regionala eller riksomfattande samarbetet med intressegrupper?

-

3. Är principerna om jäv särskilt i fråga om offentlig rättshjälp tryggade i den föreslagna ämbetsverksstrukturen?

-

4. Hur bedömer ni att inrättandet av en ny myndighet påverkar tillgången till lika tjänster i den offentliga rättshjälpen, den allmänna intressebevakningen samt den ekonomiska rådgivningen och skuldrådgivningen?

Svenska Finlands folkting utgår i sitt svar från att frågeställningen gäller tillgången till lika tjänster för svensk- och finskspråkiga klienter.

En riksomfattande myndighet har ett övergripande ansvar för att klienternas språkliga rättigheter tillgodoses enligt lika grunder inom verksamheten, och tryggheten av språkliga rättigheter är en viktig del av rättsskyddet. Folktinget ser det som väsentligt att en ny myndighet redan från början har en helhetsbild av tillämpningen av språklagstiftningen och hur de språkliga rättigheterna har förverkligats i praktiken.

Det framgår av utredningen att den offentliga rättshjälpen och intressebevakningen har genomgått flera strukturella reformer efter år 2007. Riksdagens lagutskott tog år 2016 ställning till regeringens

proposition gällande förslaget till lag om statens rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt (LaUB 5/2016 rd). I sitt betänkande understryker lagutskottet att ”omorganiseringen inte får försvaga statens faktiska möjligheter att fullt ut uppfylla åtagandena i språkligt hänseende”.

Enligt Folktinget visar de återkommande strukturella reformerna och lagutskottets yttrande att det vore befogat att kartlägga i synnerhet svenskspråkiga klienters erfarenheter av den språkliga servicen i syfte att trygga tillgången till lika tjänster för språkgrupperna. Det har bland annat visat sig att det är en utmaning att rekrytera svenskkunnig personal till rättshjälpsbyråerna. Folktinget anser att det följaktligen är viktigt att klarlägga konsekvenserna av detta samt övriga omständigheter som kan påverka tillgången till service på svenska.

Om beredningen fortgår kommer justitieministeriet att se över de stadgade behörighetsvillkoren gällande språk för rättsbiträden och intressebevakare, vilka är utmärkta kunskaper i svenska för ett visst antal tjänster inom de tvåspråkiga distrikten. Folktinget har erfarit att denna översikt i så fall även omfattar behovet av språkliga behörighetsvillkor för vissa tjänster inom den ekonomiska rådgivningen och skuldrådgivningen, vilket är en välkommen komplettering av nuvarande bestämmelser. Samtidigt understryker Folktinget att det också finns behov av utbildningspolitiska åtgärder för att främja tillgången till svenskkunnig personal vid rättshjälps- och intressebevakningsbyråerna i landet.

En annan fråga som har betydelse för klienternas tillgång till rättsskydd är antalet verksamhetsställen och deras placering. I utredningen föreslås inte en ändring av rättshjälps- och intressebevakningsbyråernas nätverk av verksamhetsställen, vilket Folktinget noterar med tillfredsställelse. Vidare hänvisar utredningen till det viktiga i att en klient också framöver ska kunna välja mellan att använda digitala tjänster eller att besöka ett verksamhetsställe. Folktinget konstaterar att denna jämlikhetsprincip har en central betydelse, eftersom det också framöver kommer att finnas personer, som inte har digitala kunskaper eller som i övrigt saknar möjligheter att använda digitala tjänster. Ytterligare hänvisar Folktinget till vikten av att de språkliga rättigheterna tillgodoses till fullo i de digitala tjänsterna inom rättshjälps- och intressebevakningsbyråernas verksamhet.

Utöver detta konstaterar Folktinget att den tilltänkta myndigheten har riksomfattande behörighet och är tvåspråkig. Detta bör följaktligen även avspeglas på de språkliga behörighetsvillkor som gäller för tjänster inom centralförvaltningen. Folktinget ser det som angeläget att det inom den nya myndigheten finns tjänstemän i ledande position med utmärkta kunskaper i svenska. Därtill är det viktigt att anställda som ansvarar för servicefunktioner i förhållande till allmänheten, som myndighetens växel, har utmärkta kunskaper i svenska.

Det är av särskild betydelse att den nya myndigheten har tillräckliga förutsättningar att använda svenska i kommunikationen med Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå. I enlighet med självstyrelselagens bestämmelser om skriftväxlingsspråket ska myndighetshandlingarna vara

avfattade på svenska, vilket är en central språklig utgångspunkt för kontakten mellan riket och Åland. Folktinget hänvisar dessutom till de synpunkter som framläggs ovan som en förutsättning för en välfungerande språklig kommunikation mellan den nya myndigheten och Åland.

5. Anser ni att den föreslagna organisationsstrukturen för den nya myndighetens centralförvaltning är motiverad?

-

6. Tycker ni att det är motiverat att sköta centralförvaltningens uppgifter på flera orter och i nätverk?

-

7. Övriga kommentarer om utredningen:

-

Beijar Kristina
Svenska Finlands folkting